

Ministerstwo Edukacji Narodowej

PROGRAM NAUCZANIA
JĘZYKA WŁOSKIEGO DLA KLAS I - IV
LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO

Warszawa 1992

Ministerstwo Edukacji Narodowej

PROGRAM NAUCZANIA
JĘZYKA WŁOSKIEGO DLA KLAS I - IV
LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO

Warszawa 1992

Autorką programu jest p. Maria Ernst - wieloletnia nauczycielka języka włoskiego w Liceum Ogólnokształcącym im. Stefana Batorego w Warszawie, realizująca autorski program nauczania tego języka w wersji eksperymentalnej od 1985 r. Przedstawiona do aprobaty wersja programu zyskała pozytywną opinię pracownika naukowego Katedry Italianistyki UW - p.dr Elżbiety Jamrozik

Program nauczania języka włoskiego dla klas I-IV
liceum ogólnokształcącego, dopuszczony do użytku szkolnego
/numer decyzji DKO-4015-1/92/.



374.2.(073)

3006/b/c

PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA WŁOSKIEGO DLA LICEUM
OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO

Założenia ogólne

Celem niniejszego programu jest spełnienie podstawowego założenia w nauczaniu języka obcego w liceum, a mianowicie opanowanie przez ucznia czynnej znajomości języka potocznego, w pierwszym rzędzie w mowie, a następnie w piśmie. Program przewiduje nauczanie w wymiarze 3 godzin tygodniowo. Przy większej liczbie godzin materiał gramatyczny, pozostaje ten sam, przy czym można wówczas dodatkowo rozszerzyć słownictwo i więcej czasu poświęcić na utrwalanie.

Przy takim założeniu nauczyciel powinien od pierwszej lekcji wprowadzać zasadę, że znajomość bierna = znajomość czynna, a więc wprowadzając materiał wymagać natychmiastowego czynnego odtworzenia go przez ucznia.

KLASA I

Okres bezpodręcznikowy: Zapoznanie uczniów z cechami języka włoskiego, podobieństwami i różnicami z językiem polskim, akcent, wymowa, (ze szczególnym uwzględnieniem wymowy c, g, s, w zależności od występujących po nich głosek) i alfabet. Czasowniki "essere", "avere" w najprostszych konstrukcjach, rodzajnik określony, nieokreślony, odmiana przymiotników w rodzaju i liczbie, liczba mnoga rzeczowników (z uwzględnieniem rzeczowników akcentowanych na ostatniej samogłosce, rzeczowników męskich zakończonych na -a), narodowości, kolory, liczebniki, określanie godziny, dni tygodnia, miesiące, daty. W sumie około dziesięciu jednostek lekcyjnych.

Materiał realizowany z użyciem podręcznika:

I. Materiał gramatyczny:

Morfologia

CZASOWNIK

"C'è, ci sono", "ce l'ho, ce l'hai", czasowniki regularne w czasie teraźniejszym z uwzględnieniem zachowania się czasowników zakończonych na -gare i -care, czasowniki nieregularne: fare, stare, dare, dire, andare e venire (w konstrukcji z najpopularniejszymi okolicznikami miejsca: scuola, casa, ufficio, teatro, cinema, concerto, discoteca, z miastami i państwami oraz środkami transportu: treno, macchina itd.), uscire z okolicznikami miejsca, salire, scendere ze środkami transportu, potere, volere, dovere, sapere.

Czasowniki zwrotne i czasowniki pomocnicze (potere, dovere, volere) z czasownikami zwrotnymi. Czas przeszły (passato prossimo).

Czasowniki regularne z avere, czasowniki nieregularne z avere, czasowniki odmieniane z essere, czasowniki ruchu odmieniane z avere, czasowniki odmieniane z avere lub z essere w zależności od znaczenia czasownika; czasowniki pomocnicze.

Czas przeszły niedokonany (imperfetto).

Użycie imperfetto jako czasu wyrażającego czynność równocześnie do przeszłej i jako czasu używanego do opisu i do wyrażania czynności regularnie się powtarzających. Opozycja perfetto - imperfetto (z uwzględnieniem czasowników pomocniczych).

Czas zaprzeszyły (trapassato)

Relacje passato prossimo, imperfetto i trapassato.

ZAIMEK

Zaimki dzierżawcze: użycie z rodzajnikiem i bez (w konstrukcji z czasownikiem "essere" jako zaimek rzeczowny (è mio) i przed rzeczownikami oznaczającymi członków rodziny).

Zaimki osobowe.

W funkcji podmiotu, po przyimkach innych niż "di" i "a" (formy akcentowane), w funkcji dopełnienia bliższego (połączenie bezprzyimkowe): mi, ti, ci, vi, lo, la, li (z uwzględnieniem form grzecznościowych).

Zaimek "ne" ilościowy.

Zaimek "ci" jako zaimek zastępujący okolicznik miejsca.

Użycie zaimków dopełnienia bliższego i dalszego razem.

Użycie "ci" z zaimkami dopełnienia bliższego.

Zgodność w rodzaju i liczbie imiesłowu czasownika z zaimkami dopełnienia bliższego i zaimkiem "ne".

Zaimki pytające: quale, chi, che, che cosa, quando, quanto, dove, perchè, come, z naciskiem na różnicę come - quale - che.

Zaimki wskazujące: questo i quello; zachowanie się quello przed rzeczownikiem i przymiotnikiem.

Zaimki: molto, poco, troppo, qualche, qualcuno, alcuno, ciascuno, tutto i ich zachowanie w zależności od funkcji.

PRZYIMEK

Przyimki proste i złożone - łączenia z rodzajnikiem określonym. PRZYMIOTNIK

Miejsce przymiotnika w stosunku do rzeczownika, który określa.

Zachowanie się przymiotnika bello przed rzeczownikiem.

LICZEBNIKI PORZĄDKOWE

Składnia

Zdania proste twierdzące, przeczące i pytające z okolicznikami czasu, sposobu, miejsca. Zdania złożone czasowe (z quando i mentre), przyczynowe (z poichè, siccome i perché), skutkowe (z perciò, quindi), zdania dopełnieniowe (ha detto che itp.).

Konstrukcje zdaniowe z: ci vuole, bisogna, occorre, si deve, è necessario. Zdania przeczące z nessuno, niente, mai.

II. Materiał leksykalny

Podstawowe słownictwo dotyczące życia codziennego: witanie i zeganie się, umiejętność porozumienia się w barze, w autobusie, na ulicy, opis własnego mieszkania, własnej rodziny, spotkania ze znajomymi, opis dnia pracy i sposobu spędzania wolnego czasu i czasu w szkole, zainteresowania i rozrywki, ubranie na różne okazje, posiłki i organizowanie przyjęć, pory roku i działania ludzkie w różnych porach roku, opisywanie pogody, wycieczki i pikniki, umiejętność robienia podstawowych zakupów.

III Elementy kultury i cywilizacji:

Podstawowe wiadomości z geografii Włoch, informacje o regionach (np. Sycylia, Toskania, Umbria). Kuchnia włoska, posiłki, podobieństwo i różnice z kuchnią polską.

Uwagi: Kolejność realizacji materiału gramatycznego jest w zasadzie dowolna i na ogół wynika z potrzeb, a także zależy od realizowanego podręcznika. Jedynym ograniczeniem jest kolejność wprowadzania nowych czasów.

W klasie pierwszej nie jest przewidziane wprowadzenie czasu przyszłego i trybu rozkazującego, co na oś ma miejsce, ale autor jest zdania, że w początkowej fazie nauczania można czas przyszły zastąpić teraźniejszym, a rozkaz wyrazić posługując się czasownikiem *dovere*, natomiast pełniejsze wypowiedzi w czasie przeszłym bez znajomości *trapassato* i *imperfetto* są prawie niemożliwe i stąd koncepcja szybkiego wprowadzenia tych czasów.

Materiał dotyczący kultury i cywilizacji jest jedynie sugestią dla nauczyciela i może oczywiście być modyfikowany w zależności od potrzeb.

KLASA II

I Materiał gramatyczny

Morfologia:

CZASOWNIK

Czas przyszły (futuro semplice i futuro composto): użycie obu czasów w ich podstawowych funkcjach, a także do wyrażenia czynności prawdopodobnych (Che ore sono? - Saranno le due).

Tryb warunkowy: condizionale semplice do wyrażania czynności hipotetycznych w przyszłości, dla form grzecznościowych oraz condizionale composto - dla czynności hipotetycznych w przeszłości i do wyrażania czynności przyszłych w przeszłości.

Tryb rozkazujący: właściwy (druga osoba l.poj. oraz pierwsza i druga liczby mnogiej) i niewłaściwy (trzecia osoba l.poj. i mnogiej). Tryb rozkazujący czasowników zwrotnych. Użycie zaimków osobowych z trybem rozkazującym. Tryb rozkazujący w mowie zależnej.

Zgodność czasów w trybie oznajmującym.

Tryb congiuntivo (presente i passato): podstawowe zasady użycia tego trybu.

PRZYMIOTNIK

Stopniowanie przymiotników: formy regularne i nieregularne, stopień najwyższy względny i bezwzględny, formy specjalne stopnia najwyższego typu "brutta da morire", "ricco sfondato".

ZAIMEK

Formy dopełnienia dalszego, zaimki łączone dopełnienia bliższego i dalszego w czasach prostych i złożonych

Zaimki względne (pronomi relativi): che, cui, il quale, chi, il che, il cui;

PRZYSŁÓWEK

Tworzenie i stopniowanie przysłówków.

Składnia

Zdania względne ze szczególnym uwzględnieniem takich jak: *è il migliore che*, *è l'unico che*, *è la più bella che* itp., zdania warunkowe wprowadzone przez spójniki *"a patto che"*, *"a condizione che"*, zdania czasowe z *"prima che"*, *"dopo che"*, *"appena"*, przyzwolone z *"senza che"*, *"benchè"*, *"sebbene"*, *"a meno che"*, *"nel caso che"*, zdania celowe z *"affinchè"*, *"perchè"*, zdania dopełnieniowe z trybem congiuntivo typu: *mi sembra che*, *non sono sicura che*, itp., zdania dopełnieniowe z szykiem przestawnym, zdania podmiotowe po wyrażeniach nieosobowych: *è facile che*, *è bene che* itp.

Zdania podrzędne wprowadzone przez zaimki: *"dovunque"*, *"qualunque"*, *"qualsiasi"*. Zdania wprowadzone przez: *"più di quanto"*, *"meno di quanto"*.

II Materiał leksykalny

Słownictwo dotyczące takich tematów jak podróże, wakacje, sposoby ich spędzania, przekraczanie granicy i odprawy celne, poczta i telefon (pisanie i wysyłanie listów i przesyłek, różne typy połączeń telefonicznych), sporty letnie i zimowe, środki transportu, jazda samochodem i przepisy drogowe, kino, teatr, telewizja, prasa, środki masowego przekazu w naszym życiu, choroby i pierwsza pomoc, opis cech fizycznych i charakteru człowieka, życie na wsi i w mieście, środowisko naturale i jego ochrona, praca ludzka i środowisko zawodowe, włamania, kradzieże i umiejętność składania zeznań na policji,

III Elementy kultury i cywilizacji:

Szkolnictwo polskie i włoskie, prasa włoska, wybrane miasta Włoch - np: Wenecja (historia, zabytki, znaczenie dla kultury) albo Florencja, życie codzienne we Włoszech - cechy charakterystyczne Włochów, miejsce Włoch wśród krajów Europy, przemysł i rolnictwo we Włoszech, kino włoskie okresu neorealizmu i współczesne. Związki kulturalne polsko-włoskie teraz i w przeszłości.

Uwagi:

W tej klasie składnia jest ściśle uzależniona od morfologii, przede wszystkim od trybu congiuntivo i należy o tym pamiętać realizując materiał.

Elementy cywilizacji są, podobnie jak w klasie pierwszej, sugestią dla nauczyciela, szczególnie jeżeli chodzi o miasta Włoch. Zaleca się jednak miasta znane i ważne ze względu na ich wkład w kulturę europejską.

W zasadzie nie przewiduje się w tej klasie wprowadzenia passato remoto. Jeżeli jednak nauczyciel uzna taką potrzebę, nic nie stoi na przeszkodzie. Proponuje się jednak w takiej sytuacji wprowadzić ten czas do znajomości biernej, a w klasie trzeciej powrócić do niego i wprowadzić już do znajomości czynnej.

KLASA III

I Materiał gramatyczny

Morfologia

CZASOWNIK

Tryb congiuntivo (imperfetto i trapassato).

Zgodność czasów w trybie congiuntivo.

Forma nieosobowa czasownika w czasach prostych i złożonych.

Forma bierna czasownika.

Imiesłowy bierne i czynne (gerundio, participio passato).

Casownik stare + per + bezokolicznik i stare z imiesłowem.

Passato remoto.

Bezokolicznik czasu przeszłego.

RZECZOWNIK

Rzeczowniki defektywne bez liczby mnogiej (np. il sangue) lub pojedynczej (gli occhiali) i o podwójnej formie liczby mnogiej w zależności od znaczenia (gli ossi, le ossa)

Rzeczowniki złożone (np. rzeczownik + rzeczownik, czasownik + rzeczownik).

Tworzenie form zdrobniałych rzeczowników i o zabarwieniu negatywnym (ragazzino, ragazzaccio).

ZAIMEK

Zaimki "ne" i "ci" w pozostałych znaczeniach niż te o których mowa w materiale kl. pierwszej, a więc jako zaimki dopełnienia z "di" i z "a", "ne" w znaczeniu "da un luogo".

PRZYMIOTNIK

Przymiotniki z czasownikami w formie nieosobowej.

Składnia

Okresy warunkowe (trzy typy), zdania bezokolicznikowe wprowadzone przez dopo, senza, zdania dopełnieniowe bezokolicznikowe po czasownikach postrzegania, zdania złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania (avendo visto, vedendo, visto), zdania wprowadzone przez almeno, magari, come se i dopełnieniowe z czasownikiem zdania głównego w trybie warunkowym.

Mowa zależna i niezależna.

II Materiał leksykalny

Słownictwo dotyczące struktur państwowych, organizacji przedsiębiorstw, podstawowa terminologia ekonomiczna, rozszerzanie słownictwa poprzez lekturę czasopism włoskich, na wszelkie ciekawe aktualne problemy (narkotyki, wirus HIV, kobiety w społeczeństwie, problem bezrobocia, życie w wielkich konglomeracjach miejskich, postęp cywilizacji i jej zagrożenia, religie i postawy ateistyczne.

III Elementy kultury i cywilizacji

Rzym i jego znaczenie w historii jako ośrodka chrześcijaństwa
wydawnictwa włoskie, organizacja i struktury państwowe we Włoszech, utworzenie nowoczesnego państwa włoskiego (Risorgimento - III wojny niepodległościowe). Język włoski jego historia, dialekty i ich znaczenie w formowaniu się współczesnego języka włoskiego. Regionalne święta włoskie. Włochy wyspiarskie - Sycylia, Sardynia i inne wyspy.

Uwagi:

Klasa trzecia jest przełomowa z punktu widzenia programu nauczania. Biorąc pod uwagę, że w drugiej połowie roku uczeń dysponuje już znajomością całej gramatyki włoskiej, drugi semestr powinien być poświęcony w dużej mierze na czytanie oryginalnych tekstów włoskich, przede wszystkim prasy tygodniowej. Poszerza to ogromnie słownictwo i pozwala na długie wypowiedzi streszczające lub komentujące przeczytany tekst, jak również daje duże możliwości dyskusji.

Teksty powinny być dobrane pod kątem zarówno słownictwa, jak i tematyki (ciekawej, aktualnej). Jest to również okazja aby nauczyć ucznia korzystania ze słownika.

KLASA IV

I Materiał gramatyczny

Powtarzanie i utrwalanie wybranego materiału klas poprzednich przede wszystkim zgodności czasów, mowy zależnej, formy nieosobowej i innych problemów gramatycznych w zależności od potrzeb.

II Materiał leksykalny

Wzbogacanie materiału leksykalnego poprzez lektury oryginalnych tekstów z prasy i literatury włoskiej. Oglądanie filmów w wersji oryginalnej z kaset video, a następnie ich omawianie.

Tłumaczenia gazet polskich na język włoski jako forma ćwiczenia językowego wzbogacająca język.

III Elementy Kultury i Cywilizacji

Literatura:

Giuseppe Tomasi di Lampedusa - "Lamart" - czytanie w wersji polskiej w całości, a w wersji oryginalnej we fragmentach na lekcji, omawianie istotnych problemów poruszanych w książce (obraz Sycylii w dobie Risorgimento, postawy ludzkie wobec rodzenia się nowej epoki, charakterystyka głównego bohatera).

Dino Buzzati - wybrane opowiadania (zaleca się "Sette piani", "Colombre", "Mantello"). Lektura w wersji oryginalnej w domu i na lekcji. Dyskusja na temat losu ludzkiego w prozie Buzzatiego i jej związkach z literaturą europejską (Kawka, Mann).

Alberto Moravia - lektura opowiadań ze zbioru "Paradiso" w

wersji oryginalnej i fragmenty powieści takich jak : "La Ciociara", "La Romana", "Gli indifferenti" czy inne. Omawianie portretu kobiecego czy obyczajów na podstawie tych powieści.

Italo Calvino: fragmenty z tryptyku: "Visconte dimezzato", "Cavaliere inesistente", "Barone rampante". Omówienie roli symbolu w prozie Calvina.

Poezja włoska: wybór utworów Leopardiego, Montale, Ungarettiego czy innych.

Carlo Goldoni: omówienie na przykładzie jednego utworu (np. "Sługa dwóch Panów") związków tego teatru z commedia dell'arte.

Uwagi:

Materiał jest tak rozłożony, że w klasie czwartej występuje duża dowolność. Jest to rodzaj kursu monograficznego w dużej mierze uzależniony od inwencji nauczyciela, a także od zdolności uczniów. Jeżeli zespół jest bardzo słaby to może się zdarzyć, że w klasie czwartej trzeba będzie realizować jeszcze materiał klas poprzednich, którego nie udało się zrealizować wcześniej lub trzeba będzie więcej czasu poświęcić na utrwalenie materiału lat poprzednich. Wybór lektur jest tylko sugestią autora programu i znakomicie można szukać rozwiązań alternatywnych (np. Pirandello czy D'Annunzio).

Podsumowanie:

Chciałabym tu zwrócić uwagę na formy ćwiczeń i prac kontrolnych. Prace kontrolne są bardzo ważnym elementem w procesie nauczania języka obcego. Uświadamiają one uczniowi braki i błędy w przyswojonym materiale. Prace te powinny być częste, z niewielkiej ilości materiału.

W klasie pierwszej wypowiedzi ucznia są o e, jedno lub kilkudzaniowe. Prace kontrolne powinny mieć formę testów lub polegać na jednozdaniowych odpowiedziach na konkretne pytania. W klasie drugiej wypowiedzi są znacznie dłuższe, można już próbować wprowadzać dyskusje na określony temat. Uczniowie mogą się wypowiadać pisemnie na proste tematy omawiane w klasie. Prace kontrolne również powinny mieć charakter testowy.

W klasie trzeciej uczeń powinien potrafić streścić przeczytany artykuł i wypowiedzieć swoją opinię na konkretny temat oraz uzasadnić ją.

Prace kontrolne obok testów mogą mieć formę krótkich wypracowań.

Inną formą prac kontrolnych jest tłumaczenie zdań, będących kompilacją utrwalonych związków frazeologicznych. Jest to jednak możliwe tylko wtedy, kiedy nauczyciel przez dłuższy okres czasu ćwiczy taką metodę utrwalania wiedzy.

W klasie czwartej uczeń powinien dość swobodnie operować językiem i potrafić się wypowiedzieć na dowolny, nie specjalistyczny temat.

Prace kontrolne mogą mieć formę pełnych wypracowań.

W przypadku zespołu młodzieży zdolnej i jej wysokiego poziomu

można próbować pisemnych tłumaczeń tekstów zawierających słownictwo wcześniej przygotowane.

W procesie nauczania bardzo ważne są pomoce naukowe. Dobry właściwego podręcznika, kasety magnetofonowe z nagranyymi dialogami, czy też poezją lub prozą włoską, kasety video z filmami oświatowymi czy nawet fabularnymi, urozmaicają lekcję, czynią ją bardziej wyrazistą i mniej monotonną.

Uwagi końcowe

Koncząc czteroletni kurs języka włoskiego w liceum ogólnokształcącym uczeń powinien opanować umiejętność rozumienia języka mówionego i pisanego (nie specjalistycznego) oraz umiejętność wypowiadania się w mowie i piśmie na niespecjalistyczne tematy. Powinien mieć ogólne pojęcie o najistotniejszych elementach kultury tego kraju, o problemach życia współczesnego Włoch. o znaczeniu tego kraju w dzisiejszej rzeczywistości, o jego wkładzie w dorobek ludzkości. Takie informacje powinny być przekazywane przez nauczyciela możliwie często. Znakomitą okazję do tego stwarzają projekcje z kaset video programów aktualności nagranych z telewizji włoskiej (satelitarnej).

Po ukończeniu liceum uczeń powinien potrafić samodzielnie doskonalić swoją znajomość języka, czytając dostępne publikacje, oglądając telewizję satelitarną, jeżeli ma takie możliwości.

Ogólnie rzecz biorąc język włoski w fazie początkowej jest dość prosty. W stosunku do języka polskiego nie ma istotnych różnic w wymowie, akcentowaniu i składni zdania. Stąd też postępy są na ogół szybkie i widoczne.



CZYTELNIA

371.2(073) PRO

JĘZ. WŁOSKI LO

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

Za. 42/92 nakł. 100

2 000,-